

סדנא בנושא חלוציות

נחלק את הכיתה לקבוצות של 4 עד 6 משתתפים בכל קבוצה.

חלק א

נבקש מכל משתתף בקבוצה שלו לספר מי ממשפחתו עלה ארצה (הוא, הוריו, סביו). מאין באו ולאן עלו ומתי. לספר סיפור מכונן לגבי העלייה שמסופר במשפחה ו/או קשיי קליטה שהותירו חותם.

אחרי כעשר דקות אפשר לאפשר שיתוף קל במליאה - לא את כל הסיפורים שהושמעו בכל קבוצה אבל כן אנקדושות קצרות או גילויים מעניינים שעלו.

חלק ב

כדי להיזכר באירועים שיצרו את שלוש העליות שבהן אנו מתרכזים (עלייה ראשונה, שנייה ושלישית) כל קבוצה תקבל חבילה של קלפים שעליהם מושגים. יש לחלק את המושגים לשלוש ערימות - למיין את הקלפים לפי עניינם - לאיזו משלוש העליות המושג משתייך. (כחמש דקות).

גם אחרי החלק הזה אפשר להזכיר במליאה באופן מסודר את השתלשלות העניינים בשלוש עליות אלו וליישר קו אם מדובר בסיכום לימוד העליות.

חלק ג- גוף הסדנא

על כל שולחן יש לכל קבוצה מקורות מצולמים; תמונות, שירים, קטעי זיכרונות, יומנים ומכתבים.

המשימה היא לקרוא מקורות אלו ולכתוב על פתק מה הערכים הנשמעים מתוך המילים.

(יש כאן מפגש בלתי אמצעי עם האנשים עצמם ולא אמירות שנאמרו עליהם לאחר זמן).

העולים בעליות אלו הם המכונים "חלוצים". הדיון שנקיים בעקבות הערכים הנשמעים מתוך המקורות עוזר לנו להגדיר מה מאפיין "חלוציות".

חלק ד- דיון (שאלות "לב לדעת" בשיעור היסטוריה, או שיעור חינוך המבוסס על מקורות היסטוריים) ארבעה כוונים אפשריים לדיון:

1. אחרי הסכמה של המשתתפים בקבוצות השונות מה מרכיב חלוציות.

האם אנו מעוניינים בחלוציות גם היום או שהיא פרק היסטורי שתס? אם אנו מעוניינים בכך... היכן וכיצד ניתן ליישם את הערכים שמצאנו במקורות, לא באופן שהם יושמו לפני מאה שנה, אלא במקומותינו כיום?

2. ראינו במקורות תמונות של חלוצים וקטעים המשקפים אותם.

מה היה חסר בתמונות ובמקורות? מצאו תמונות נוספות שהייתם מוסיפים כדי לבטא חלוציות. מתחומים נוספים? מתקופות נוספות?

3. העלייה ארצה הייתה כרוכה בקשיים ובסבל ולפעמים דרשה ויתורים אישיים כואבים.

האם גם אנחנו שכבר יושבים על אדמתנו עדיין נמצאים בתנועה של "עלייה"? של שאיפה כלפי מעלה. שרטט בחיך האישיים "עליה ראשונה, עליה שנייה ועליה שלישית".

**בהצלחה!
עלה נעלה!**

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

עלייה ראשונה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

עלייה שנייה

The background of the image is a close-up, textured view of numerous almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly wrinkled surface. They are scattered across the entire frame, creating a dense, organic pattern.

עלייה שלישית

The background of the image is a close-up, top-down view of a large quantity of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a dense, repeating pattern.

1920-1923

The background of the image is a close-up, top-down view of a large quantity of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a textured surface. They are scattered and overlapping, creating a dense, organic pattern.

1904-1914

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are arranged in a somewhat chaotic but repetitive pattern, filling the entire frame.

1881-1903

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

תורכים

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

בריטים

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are oriented in various directions, creating a complex, repeating pattern. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

סופות בנגב

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

פוגרום קישונייב

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

אוגנדה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

הצהרת בלפור

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

מנדט בריטי

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

סלילת כבישים

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat chaotic but repetitive pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

עולים מתימן

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

יהודה והשפלה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

בקעת כנרות

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are oriented in various directions, creating a complex, repeating pattern of almond shapes.

עמק יזרעאל

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light brown to tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

מושבה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

קבוצה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

קיבוץ ומושב

The background of the image is a close-up, textured surface of almond kernels. The kernels are light brown to tan in color and are arranged in a dense, overlapping pattern, creating a rich, organic texture. The lighting is soft, highlighting the natural ridges and curves of the almonds.

**אליעזר בן
יהודה**

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly glossy texture. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

דוד בן גוריון

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

רחל המשוררת

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are scattered across the entire frame, creating a natural, organic pattern.

אגודות חובבי ציון

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are oriented in various directions, creating a complex, repeating pattern. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

משפחות

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a textured, ribbed surface. They are scattered across the entire frame, creating a repeating pattern.

**צעירים חסרי
כל**

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a smooth, slightly textured surface. They are arranged in a somewhat regular, overlapping pattern, filling the entire frame. The lighting is even, highlighting the natural shape and texture of the almonds.

רוסיה

The background of the image is a dense, close-up view of almond kernels. The kernels are light beige or tan in color and have a characteristic elongated, pointed shape with a slightly textured surface. They are arranged in a somewhat chaotic but repetitive pattern, filling the entire frame.

ברית המועצות

**חושו, אחים, חושו,
נרימה פעמינו!
טושו, אחים, טושו,
לארץ אבותינו!
לא לנו המנוחה,
לא לנו מרגוע,
בארץ הקרוחה,
ושלטון האזרוע!**

חושו, אָחִים, חושו הוא שיר מאת יחיאל מיכל פינס,

אשר חובר בירושלים בשנים 1882 - 1883,

בראשית תקופת העלייה הראשונה

מילים: יוסף הפטמן

לחן: שיינין

אָנוּ נְהִיָּה הָרְאִשׁוֹנִים,
כֹּה אֲמַרְנוּ אַח אֶל אַח.
אָנוּ נְהִיָּה בֵּין הַבּוֹנִים
נִט הַפִּיתָר, נִט אֲנָךְ.

אָנוּ הוֹלְכִים, אָנוּ בָּאִים
יֵשׁ עֲבוֹדָה עַד בְּלִי דִי.
נִטַּע יַעֲצִים בֵּין הַסְּלָעִים
גַּם בָּהָר וְגַם בַּגֵּיא.

אָנוּ נֹסֵל אֶת הַנְּבִיטִים
נְחָצֵב צוֹר לְאַבְנֵי גִיר.
"הִיָּדָד", יַעֲנֵנו הַפִּטִּיטִים
בְּשִׁירְנוּ אֶת הַשִּׁיר.

במחרשתי
כל אושרי ירשתי
אראה חיים טובים
ולא אחסר מה בה;

ובקומי משנתי
לא תבוא דאגתי
לבקש את מחיתי
על צרכי יום בא.

לחורף מוכן כבר,
האסס מלא בר,
קצרו ידי ולא זר,
פה על אדמתי.

בעושר

מי יחיה ביושר

חיי שלות השקט

כמוני - האיכר?

בתת יה גשמי ברכה,

מלאתי הצלחה,

אלומותי אוליכה

להחיות עולם בבר:

כסוחר, כחרש,

כמלח, כפרש,

יחד עשיר ורש -

וכספי נקי וישר.

ועל ככה
יהי זכרם לברכה
כל השבים לציון
והריסותיה בונים!

גם ברכה, אלוהינו,
את-תומכי פועלינו
ועוזרי מושבותינו
"זרובבלים האחרונים!"

במחצתי או שיר האיכר,
הוא שירו של המשורר, המחזיקאי
והמתרגם אליקום צונזר.
חובר בשנת 1888 ביידיש, בשם
"די סאנע" ("המחרשה")
והולחן על ידי צונזר

וכאשר המושבות
תעלינה לרבבות,
יכירו הלבבות
את אלה הגאונים!

פֹּה בְּאֶרֶץ חֻמְדַּת אָבוֹת,
תִּתְגַּשְׁמְנָה כָּל הַתְּקוּוֹת,
פֹּה נְחִיָּה וּפֹה נֶצֶד,
חַיֵּי זֶהר חַיֵּי דְרוֹר,
פֹּה תְהֵא הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה,
פֹּה תִפְרַח גַּם שְׂפַת הַתּוֹרָה.

נִירוּ נִיר, נִיר, נִיר,
שִׁירוּ שִׁיר, שִׁיר, שִׁיר,
גִּילוּ גִיל, גִּיל, גִּיל,
כָּבֵר הִנְצוּ נְצַנִּים.

נִירוּ נִיר, נִיר, נִיר,
שִׁירוּ שִׁיר, שִׁיר, שִׁיר,
גִּילוּ גִיל, גִּיל, גִּיל,
עוֹד יְבוֹאוּ יַרְעוֹנִים.

**...והנה גם ילד נולד לנו.
שפרה בצור ילדה בת וקראנו לה
ירדנה.**

**הילדה הראשונה לקבוצת
מרחביה....קנינו בולים של
הקרן הקיימת,
עשינו מהם מגיני דוד, וקישטנו
בהם את עריסתה של
הקטנה.....**

**כולנו שמחנו והשתתפנו
באושרם של ההורים...הילדה
ירדנה גדלה על ברני תנועת
"השומר".**

(עטרה שטורמן)

רק על משכבי בחוץ, בלילות תחת
השמים העמוקים, זרועי הכוכבים,
הרגשתי שכאן מקומי.

השמים-שמי והאדמה- אדמתי
ובלילות הירח הכנרתיים הלבנים הייתי
כסהרורית, והיה זה לי במקום הבית
החם אשר בגולה.

התפנוקים, התרבות, המוסיקה
והתיאטרון- כל זה מאחורי, אשכחם!
בכבוד אשא את התואר: פועלת.
זרקתי מעלי את עגילי הזהב ואת
הטבעות, הורדתי את הצמידים מעל
ידי, את שמלות המשי הסתרתני על
קרקעית המזוודה, את נעלי הלכה
החלפתי בסוליות פשוטות.

שמלת בד פשוטה- לבושי וכפיה ו"עקל"

לראשי.

(חיה ת.)

הקיצ קרב לקיצו והבניינים הלכו ונגמרו ובחשוון
תר"ע (1909/10) התחילו עשרות משפחות
מ"בוני הבתים" לצאת מיפו ולהתיישב בשכונה
העברית, שטבעה אז בחול עמוק עד הברכיים.
בעגלות קשה היה להכנס בתוך הרחובות ולהתקרב
לבתים - ומשום כך השתמשנו בהעברת הרהיטים
והכלים והמטלטלים רק בגמלים ובחמורים.
ובמשך כמה שבועות שרכו את דרכם גמלים
וחמורים, טעונים חפציהם של יהודי יפו - יוצאי
העיר העתיקה...
בסוף חשוון תר"ע היה מספר בני השכונה 550
נפש.

רחובות היו אז שישה ושמות עדיין לא נקראו להם.
על פי תקנות הוועד אסור היה למכור משקאות
חריפים בשכונה ופתיחת חנויות בבתים הותרה רק
במקום קבוע וברישיון מיוחד מאת הוועד...

לאחר שזכינו להתיישב בבתים שנבנו על ידינו
בשכונה החדשה, החלטנו לקרוא שם לשכונה.
המיסדים רצו למצוא שם שיזכיר את הד"ר הרצל,
אולם אחדים מהמורים התנגדו לכך, מפני
שהגימנסיה כבר נקראה בשם "הרצליה" ואת
הרחוב הראשי החליטו לקרוא בשם רחוב
הרצל. וכך הוצע השם "תל אביב". הוצעו גם
השמות אביבה, נוה יפו, עבריה, יפו החדשה...ביום
י"ב אייר תר"ע (21/5/1910) קיבל השם "תל
אביב" 26 קולות והשם הזה נתקבל במחיאות
כפיים וקנה לו זכות אזורח לעולמים.

(דוד סמילנסקי. ייסוד תל אביב. זכרונות ארץ ישראל)

אנשי העלייה השנייה מילים: נתן אלתרמן

הם היו עלמים צעירים
הן היו עלמות צעירות,
נעולים חדשים עם צרורות זעירים
התהלכו ביהודה ובבקעת ננרות.

הם בערך לפני חמישים שנים
ארצה באו להיות חלוצים ראשונים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

עולים ארצה אל ארץ ביצות ושממות,
באמת בני אדם משונים מאוד!

הם אמרו - אין זה די לדבר
על ציון ועל ארץ אבות,
כי צריך לסקל ולחפור באר,
ולחרוש, ולזרוע, צריך לעבוד!

עוד לא יצאו העֶדְרִים
נָל העוֹלָם יִשָּׁן עוד
שִׁחַר מַלְבִּין עַל הַהָרִים –
קוֹס, הַחֲלוּץ, קוֹס עֶבֶד!

אִם עֲגַמְתָּ לְמִזְנֶת
יָד-אֲהוּבָה, בְּרִנַּת-אִם
הוֹמִים גְּלִים בְּנִנְרַת
אֲךְ אֵל לְבַךְ הוֹמִים הֵם.

עַד נִי תַעֲטֹף תִּבֵּל עֲלֶה
וַיִּזְרָקֵי אֵשׁ וְדָם
סָלוּ, סָלוּ הַמְסָלָה
פָּנוּ דְרֹךְ, שְׁבִיל הָעָס!

זאת אמרו ועשו בין בזים ושונאים
הם עמלו עד בלי כח בשדות כבשוניים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

אומרים, ועושים, ויוצאים לעבוד
באמת בני אדם משונים מאוד!

הם אמרו - נייסד קבוצה
ונהיה אנשים אחים,
ובכל, משרוך נעל ועד חולצה,
נתחלק בלבבות שמחים.

כך אמרו ונטעו אוהלים לבנים
ובכנרת ודגניה החלו חונים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

מפליגים בדמיון וחולמים חלומות
באמת בני אדם משונים מאוד!

באספותינו מדברים עברית.
קוראים במידה ידועה עברית.
אבל היא - העברית - עדיין אצלינו
בבחינת שפה לטינית...
הביטויים שלנו באסיפות - ביטויי
תרגום הם...
המעבר משפת אם ומשפה עממית
לשפה העברית אינו קל.
זה כרוך בייסורים, אבל כל חיינו
אינם קלים.
על כן הננו חלוצים.
שקבלנו עלינו ייעוד.
וגם השפה היא חלק החלוציות...
רצוי והכרחי שיקום בינינו חבר אנשים
"עקשנים" שיתחילו לדבר עברית, ורק
עברית...
אז במשך זמן קצר העברית תלך
ותתפשט בין כל החברים.

(יגור)

...במשך יום השבת הספקתי לשים עין על הבית שנועד למעננו,
והוא אמנם בית חומה ולו שלושה חדרים ובית מבשלים ורפת גדול
לבהמות, אבל בעיני לא נשא חן, בהיותו מחוץ לעיר, בקולוניא
החדשה.. על כן ביקשתי לנו בית בתוך העיר, ולאשרנו נמצא בית
פנוי בתוך העיר ויתנוהו לנו...
הערביים מביאים למכור כל מיני דברים: חלב, ביצים, עופות, עצים,
ענבים ופירות מפירות שונים...
הננו מקוים, וגם נכון הדבר בהחלט, כי אחרי הפסח אי"ה יבוא
הבאראן לבקר את הקולוניות, אז יגשו לבניית בתים חדשים, ואז
יותן לנו בית אחר גדול מזה שאנו גרים בו כעת...
א-לקים טוב ומיטיב ונקווה ברוח נכון כי לימים הבאים ייטב גורלנו.
פטורים הננו מדמי שחיטה, פטורים משלומים לבית הכנסת,

פטורים משכר לימוד, את הילדים ילמדן בבית הספר צרפתית,
ערבית ועברית, עוד ילמדום לתפור במכונה וכל מיני מלאכות יד.
ארבעה מורים הם בבית הספר וילמדום גם כן שיר ומחול.
אם יקרה חס וחלילה כי יחלה איש ירפאהו הרופא חינם, וגם סמי
מרפא ינתנו חינם, גם מילדת תימצא לדורשיה בלא מחיר, רק דמי
מרחץ לבד עלינו לשלם בכסף.
אחרי כל אלה אנהה אחרי ארץ רוסיא.
החום והשרב פה גדולים מנשוא לאנשי רוסיא, בימות החורף
יורדים גשמים, והימים הם הנבחרים בכל ימות השנה, ובהם נראה
חיים של טובה. תקופת החורף היא פה תקופת הירקות השונים
ופירות האילנות....

**אנכי בבואי העירה פעל עלי שינוי האקלים לרעה, וביום החמישי
לבואי החליתי במחלת הקדחת- לא עלינו עתה! ואשכב על מיטתי
שמונת ימים וגם כעת עוזני חלשה ורפת אונים, אבל הודות לא-ל
נבר נח בי ללכת ברגלי... מהכוס הזאת שתה ישתה כל איש גר הבא
הנה מארץ רחוקה אין נקי...**

**הנציב התוגרמי בא בשבוע העבר לראות את הקולוניא: הוא בא
בלוית המון רב מאנשי חיל ופקידי צבא. בבואו עשו לו כבוד גדול,
כמשפט הכבוד אשר יעשו בארץ רוסיא, וכל היהודים יצאו לקראתו
ויקבלו פניו בשיר וקול זמרה...ויצא מהקולוניא שבע רצון במאד.**

גיסתי האהובה והיקרה!

**...עוד לא סרו מנגד עיני הדמעות אשר שפכת ביום הפרדי
מעלייך...לזאת בקשתי מקירות לבי שלא תשכחונו...למען נדע כי
עוד גואלים לנו בארץ המרחק ולא נתעה לחשוב כי עם אבני השדה
נולדנו, כי הנה רבו מאד מכאובי לבי בזכרי כי נדדנו מקן משפחתנו
מרחק רב כזה...**

(מכתב מאשת קלמן שלמה קנטור. מזכרון יעקב. ה' כסלו תר"ן. 1889/11/29)

**באה שבת - באה מנוחה. מאחרים לקום, מתפרקדים
באוהלים, קוראים, משוחחים, מבקרים איש באוהל רעהו...
ואחד הבחורים תקפו עליו הגעגועים לבית אבא. מוציא
הוא מהמזוודות את החומש'ל (החומש) ולאחר היסוסים
(וחושש הוא שמא ילעיגו עליו החברים). מתחיל הוא קורא
בקול את פרשת השבוע בניגון המסורתי, בניגונו של ה"בעל
קורא" (הקורא בתורה בבית הכנסת) בעיירתו. והנה,
החברים אינם מלגלגים. אדרבה, באוהלים הסמוכים
משתרר שקט, נימה רועדת בלב, שוכבים על המיטות
ומקשיבים. ואחד אחד מתקרבים בחורים אל האוהל,**

ניצבים בפתח ומקשיבים ל"בעל הקורא" הוא מרים את
עיניו ורואה את ה"מניין" שמסביבו, נבוך אך ממשיך
בקריאה, אף ביתר עוז וביטחון.

אז הגיע תור המכתבים הביתה. קורא כל אחד שנית את
המכתב שקיבל בימי השבוע מן הבית. ומתכוון לענות עליו.
בית אבא ניצב כמו חי לנגד עיניו. חיבה וגעגועים
מתעוררים בלב- אך לפעמים גם כעס עצור, על אשר ניסו
למנוע בעדו מלעלות ואף עכשיו משדלים אותו לחזור.
וקולח לו המכתב לאבא ולאמא היקרים, מתאר את כל

**החדש בארץ, את כל הטוב והיפה שבה... ומשתדל הבחור
לתאר את החיים החדשים בלשון שתהיה מובנת להם
"שם". אך קשה הדבר, כי שונה המציאות כאן מזו של
העיירה. בייחוד מתקשה הוא להסביר את הקיבוץ או את
הגדוד.**

(מתוך: ארז, י' (עורך), ספר העליה השלישית)

